

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ УКРАЇНИ

Державний методичний центр навчальних закладів
культури і мистецтв

ДИРИГУВАННЯ ТА ЧИТАННЯ ХОРОВИХ ПАРТИТУР

Програма
для вищих навчальних закладів культури і мистецтв
I-II рівнів акредитації

Спеціальність “Народна художня творчість”
Спеціалізація “Народне пісенне мистецтво”

Київ – 2005

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ УКРАЇНИ

Державний методичний центр навчальних закладів
культури і мистецтв

ДИРИГУВАННЯ ТА ЧИТАННЯ ХОРОВИХ ПАРТИТУР

Програма
для вищих навчальних закладів культури і мистецтв
I–II рівнів акредитації

Спеціальність “Народна художня творчість”
Спеціалізація “Народне пісенне мистецтво”

2005

Видання здійснено на замовлення Державного методичного центру навчальних закладів культури і мистецтв України

ДИРИГУВАННЯ ТА ЧИТАННЯ ХОРОВИХ ПАРТИТУР
Програма для вищих навчальних закладів культури і мистецтв I–II рівнів акредитації, – Вінниця: НОВА КНИГА, 2005. – 32 с.

- Укладач: **А. В. Цимбалюк** – заслужений працівник культури України, старший викладач Тульчинського училища культури.
- Рецензенти: **А. Т. Медражевський** – старший викладач Вінницького училища культури і мистецтв ім. М. Д. Леонтовича
Н. М. Калужіна – викладач хорових дисциплін Житомирського училища культури
- Відповідальний за випуск: **Т. Ф. Стронько**
- Редактор: **Л. П. Яковенко**

Підписано до друку 02.12.05 р. Гарнітура Times
Формат 60×84_{1/16}. Папір офсетний. Друк офсетний.
Обл.-вид. арк. 2. Наклад 100 прим.

Видавництво «Нова Книга» м. Вінниця, вул. Стеценка, 46/85
Свідоцтво про внесення до державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції ДК №103 від 30.06.2000 р.
Тел. (0432)52-34-80, 52-34-82 Факс 52-34-81
E-mail: newbook1@vinnitsa.com
www.novaknyha.com.ua

© Державний методичний центр навчальних закладів культури і мистецтв України, 2005

Пояснювальна записка

Курс “Диригування і читання хорових партитур” займає центральне місце серед дисциплін спеціального циклу в процесі навчання і виховання майбутнього працівника культури. Він направлений на комплексне вирішення головного завдання навчання – формування і розвиток спеціалістів, теоретично і практично підготовлених до художньо-виконавчої, навчально-виховної, організаційної та музично-освітньої професійної роботи з колективами художньої самодіяльності.

Мета та завдання курсу “Диригування і ЧХП” – виробити необхідні прийоми диригування, навчити студентів самостійно працювати над хорошою партитурою, озброїти їх спеціальними знаннями, вміннями та навичками в їх практичному використанні.

Мета курсу

Навчальна: засвоїти основні прийоми з техніки диригування, навчити студентів самостійно працювати над хорошою партитурою і озброїти їх спеціальними знаннями, вміннями та навичками в їх практичному використанні.

Виховна: формувати духовну культуру особистості в тісному зв’язку з культурою її народу та його традицій, що склалися історично, виховати у майбутніх фахівців любов до вибраної професії, справжній інтерес до хорового мистецтва.

Творча: розвивати художньо-творче мислення особистості, її пізнавальну активність, її музичні здібності та творчі можливості. Це завдання може бути виконане лише в тісному взаємозв’язку з іншими дисциплінами хорового циклу, а саме: з хоровим класом, хорознавством, розшифровкою народної пісні, аранжировкою, предметами МТЦ, а також музінструментом (фортепіано, баян, акордеон).

Викладання курсу “Диригування (з читанням хорових партитур)” з перших же кроків повинно поєднуватись з практичною роботою студентів з хором чи ансамблем.

Управління колективним виконанням складає специфіку диригентської професії. Отже, викладання курсу “Диригування і ЧХП” повинно поєднуватись з перших кроків з практичною роботою студента з

хором чи класним ансамблем. Уже в кінці першого року навчання студенти можуть розпочинати самостійну роботу з хором (ансамблем), виконуючи поставлені викладачем завдання з техніки диригування (1. Задавання тону; 2. Увага, дихання, вступ; 3. Диригування творів простої форми в простому розмірі, закінчення).

Для роботи з хором чи ансамблем треба вибирати твори, що увійшли в репертуар на даний семестр.

Важливе значення у виконанні завдань, що стоять перед курсом, має підбір репертуару для диригування. Треба якомога більше включати в репертуар українські народні пісні та пісні регіону, де навчаються студенти, особливо зараз, коли йде відродження українського національного мистецтва та народних традицій. Слід враховувати, що вивчений репертуар може стати основою для майбутньої діяльності студента.

Звичайно, весь репертуар повинен плануватись з поступовим ускладненням, враховуючи програму курсу, індивідуальні здібності та можливості студента.

В процесі занять з диригування необхідно весь час працювати над співочим диханням, правильним звукоутворенням, активною артикуляцією і т. д. Особливо мати на увазі, що спів без супроводу являється найскладнішою формою хорового співу, але йде від першоджерел української пісні і являється природним.

Завдання курсу передбачають

- оволодіння спеціальними теоретичними та практичними знаннями, вміннями та навичками диригентської майстерності;
- формування професійних виконавських навичок майбутніх керівників хору;
- засвоєння принципів та методів роботи з навчальним матеріалом;
- засвоєння спеціального репертуару;
- опанування методики самостійної роботи з музичним матеріалом (робота над хоровою партитурою без супроводу, з супроводом, творами для малих форм вокальної роботи, ансамблем, інструментом тощо);
- виховання самостійності та виконавської волі у вирішенні художньо-виконавчих завдань в інтерпретації твору;

- виховання особистості, здатної у майбутньому працювати керівником хору чи ансамблю.

Внаслідок вивчення курсу “Диригування і ЧХП” студенти повинні

Знати

- видатних відомих диригентів та кращі зразки хорових творів минулого та сучасності;
- основні напрямки розвитку хорового мистецтва;
- основні прийоми з техніки диригування;
- основні розділи аналізу хорової партитури;
- спеціальну музичну термінологію, умовні музичні позначення, їх вимову та значення;
- програмний матеріал курсу.

Вміти

- засвоїти програмний репертуар;
- протактувати будь-які прості, складні чи мішані розміри в межах програми;
- використовувати теоретичні знання в процесі роботи над хоровою партитурою для того, щоб усвідомити навчальний матеріал на професійному рівні;
- робити аналіз хорової партитури;
- оволодіти різними видами звуковедення та засобами їх виконання;
- грати прості гармонічні послідовності для розспівування хору;
- показати та вміти застосувати будь-який з основних прийомів з техніки диригування на прикладах та творах;
- грати прості за формою та фактурою хорові твори;
- самостійно вивчити хоровий твір, визначити та осмислити його художні завдання, скласти план розучування твору з хором (ансамблем);
- продиригувати з листа нескладний за своїми технічними та художньо-виконавчими завданнями твір та проаналізувати його.

Основою занять з диригування повинно бути детальне вивчення музичних творів і практична підготовка для їх виконання хором. Аналіз хорової партитури рекомендується починати з перших етапів роботи. Для розбору творів студенту необхідно мати загальний зошит,

в який будуть занесені анотації – аналізи всіх творів, що вивчатимуться по диригуванню. Студент повинен старанно проаналізувати твір:

I. Загальні відомості про хоровий твір

1. Короткі дані про життя і творчість композитора, стиль та напрям творчості.
2. Ознайомлення з текстом. Зміст літературного тексту, основна мета, ідея, художні образи.

II. Музично-теоретичний аналіз

1. Ладо-тональний план (мажор, мінор, народна ладовість, модуляції, відхилення).
2. Фактура
 - 1) гомофонно-гармонічна;
 - 2) поліфонічна (народно-підспівочна, імітаційна, контрастна);
 - 3) мішана.
3. Форма хорового твору (куплетна, куплетно-варіаційна, двох- та тричастинна; визначення меж фаз, речень, періодів).
4. Структура твору (кількість тактів інструментального вступу окремих партій, розшифрувати знаки скорочення нотного письма).
5. Розмір (простий, складний, мішаний, перемінний, наявність поліметрії).
6. Особливості ритмічного малюнку в хоровій партитурі і в інструментальному супроводі (рівномірний, пунктирний, наявність синкоп, дрібних тривалостей та особливих видів ритмічного поділу. Навести приклади метрономічних труднощів).
7. Темп і його зміни (розшифрувати італійські позначення темпу).
8. Динаміка (загальний і детальний динамічний план. Зв'язок динаміки з логікою кульмінації).
9. Гармонія (вказати найбільш вживані акорди, визначити розташування).
10. Голосоведення (плавне, скачкоподібне, інтерваліка).

III. Вокально-хоровий аналіз

1. Тип і вид хору.
2. Діапазон хорових партій і всього хору.
3. Теситурні умови окремих партій і всього хору.
4. Ансамбль:
 - ансамбль в залежності від фактури (роль різних партій);
 - ансамбль в творах з солістами та інструментальним супроводом, роль інструментального супроводу;
 - ансамбль природний, штучний (вказати приклади застосування штучного ансамблю).
5. Стрій (виписати інтонаційно важкі мелодичні та гармонічні місця, вказати способи їх чистого інтонування).
6. Дикція (визначити особливості дикції в зв'язку з темпом, відмітити складні приголосні та закінчення слів).
7. Дихання (тип дихання, загально-хорове дихання, ланцюгове дихання по партіях).
8. Характер звука. Спосіб ведення звука.
9. Ступінь складності хорового твору (легкий, середньої складності, складний).

IV. План художнього виконання

1. Музичні фразування в зв'язку з фразою літературного тексту.
2. Спосіб диригування (характер та особливості диригентського жесту).
3. План репетицій та методи їх проведення.

Вимоги до індивідуального заняття

Основною формою навчально-виховної роботи курсу “Диригування і ЧХП” є індивідуальні заняття, які активно впливають на розвиток студентів та дозволяють найбільш ефективно виявити їх здібності та творчі можливості.

Вимоги до індивідуального заняття курсу “Диригування і ЧХП” передбачають їх організацію через педагогічне керування навчально-виховним процесом студентів та їх пізнавальною діяльністю. Це обумовлює ряд основних вимог до індивідуальних занять, а саме:

- постійно удосконалювати зміст та методику індивідуальних занять;
- розвивати та зміцнювати професійну музичну освіту на основі їх удосконалення;
- цілеспрямовано керувати пізнавальною діяльністю студента;
- розвивати методи самостійної роботи студентів;
- розвивати культуру особистості студента, а також його здібності та творчі можливості;
- інтенсивно впроваджувати методи навчання з використанням технічних засобів;
- впроваджувати міжпредметні зв'язки;
- цілеспрямовано проводити бесіди про мету, завдання курсу та шляхи їх досягнення.

Заліково-екзаменаційні вимоги та вимоги по семестрах

В новому навчальному плані вищого навчального закладу по підготовці молодших спеціалістів (денна форма навчання) по спеціальності “Народна художня творчість”, “Народне пісенне мистецтво” на дисципліну “Диригування і читання хорових партитур” відводиться 247 годин; по 1 годині в першому і другому семестрах; третьому, четвертому, п'ятому, шостому, сьомому і восьмому семестрах по 2 години на тиждень і 131 година на самостійну роботу студентів.

Розподіл матеріалу програми по курсах і семестрах

№ п/п	Предмет диригування	години	I курс		II курс		III курс		IV курс	
			семестри		семестри		семестри		семестри	
			I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
1	Кредити	378/7								
2	Кількість тижнів		18	21	16	21	16	21	16	14
3	Годин на тиждень		1	1	2	2	2	2	2	2
4	Всього годин	247	18	21	32	42	32	42	32	28
5	Самостійна робота	131	20	15	16	16	14	14	18	18

Форми контролю знань

I курс	I семестр – контрольне заняття II семестр – контрольне заняття
II курс	III семестр – контрольне заняття IV семестр – екзамен (іспит)
III курс	V семестр – контрольне заняття VI семестр – контрольне заняття
IV курс	VII семестр – екзамен (іспит) VIII семестр – підсумкове заняття Державний екзамен (іспит)

Розподіл матеріалу програми з диригування по семестрах на базі неповної середньої школи

I семестр – 18 індивідуальних годин контрольне заняття		Самост. робота
1	Вступ. Завдання предмета, його значення у формуванні хорошого колективу, а також його місце серед дисциплін спеціального циклу.	
2	Знайомство з технічними засобами диригування (диригентський апарат, корпус, руки, обличчя, очі, голова, міміка, артикуляція).	1
3	Головна позиція диригента (постановка корпусу, рук, голови).	1
4	Метроритмування (тактування): а) структура руху в сітці диригування; б) фіксація граней головних долей такту (“крапка” – момент виникнення і закінчення тривалості долі такту, ступінь гостроти при середніх динамічних та темпових показниках).	1

5	Головні принципи і характер диригентського жесту: а) економність, ціленаправленість, точність, ритмічність, відчуття сильного та слабого часу в такті, ясність малюнка диригентської схеми; б) кисті рук, їх пластичність; в) диригентський жест при середніх динамічних та темпових позначеннях.	
6	Вивчення прийому вступу та закінчення: а) три моменти вступу; увага, дихання, вступ; б) прийом закінчення – перехід до закінчення, його підготовка і саме закінчення (“зняття”).	1 1
7	Методи вивчення хорового твору диригентом хору.	
8	Диригування в розмірах 3/4, 4/4, 2/4, в помірному темпі при характері руху non legato та legato. Увага перед тактуванням схеми. Вступ на першу та останню долі.	8
9	Знайомство та вивчення однорядкових хорових партитур для однорідного 2-х та 3-х голосного хору (жіночого, дитячого, чоловічого): а) виконання партитур на інструменті (фортепіано, баян); б) спів хорових партій сольфеджіо з текстом; в) аналіз хорової партитури.	
10	Диригування творів в одночастинній, куплетній, простій, двочастинній та двочастинній репризній формі.	20

За час навчання в першому семестрі студент повинен вивчити 4 твори. На контрольному занятті студент диригує 2 твори і виконує твір без супроводу на інструменті, додає аналіз творів, що диригує, співає хорові партії (сольфеджіо та з текстом) напам'ять.

II семестр – контрольне заняття; 21 індивідуальне заняття		Самост. робота
1	Поглиблення знань та удосконалення навичок диригування і роботи над партитурою, які опанували студенти в попередньому семестрі.	
2	Диригування в розмірах 2/4, 3/4, 4/4 в помірному та в помірно-швидкому темпі, звуковедення non Legato та Legato, динаміка mf, f та p.	3
3	Показ вступу на слабку долю в такті (дроблений вступ) в розмірах 2/4, 3/4, 4/4.	2
4	Поняття про головні темпи: Largo, Adagio, Moderato, Allegro, Presto.	1
5	Прийоми виконання найпростіших видів фермат в кінці твору.	1
6	Розчленування музичного твору на частини. Паузи та цезури між фразами (дихання), прийоми диригування.	1
7	Навички роботи з камертоном. Налаштування первинної (головної) тональності твору.	
8	Функції правої та лівої руки. Самостійна роль лівої руки в показі витриманих звуків.	
9	Знайомство та вивчення дворядкових хорових партитур для двох- трьох- голосного однорідного та неповного мішаного хору: а) особливості гри дворядкової партитури для визначеного типу хору (дівізі в хорових партіях); б) хорові партитури для невизначеного типу хору (партитури, які в залежності від змісту тексту можуть бути виконані жіночим чи дитячим хором, чоловічим і в дубльованому виконанні – чоловічими та жіночими голосами разом).	5
10	Більш глибокий аналіз хорової партитури.	2
11	Диригування творів в одночастинній, куплетній, простій, двочастинній та двочастинній репризній формі. За час навчання в II семестрі студент вивчає не менше 4 творів, а також працює над репертуаром для навчальної, учбової практики по спеціалізації.	15

На контрольному занятті студент повинен:

1. Зіграти на інструменті твір а капела.
2. Вміти заспівати будь-яку хорову партію (на прохання комісії) сольфеджіо, або з текстом напам'ять.
3. Проаналізувати два різнохарактерних твори (а капела, із супроводом) під акомпанемент концертмейстера.
4. Відповідати на запитання комісії, що стосуються аналізу виконуваних творів.

ТВОРИ, ЩО ДИРИГУЮТЬСЯ В ТРЬОХ-, ЧОТИРЬОХ- ТА ДВОХДОЛЬНОМУ РОЗМІРАХ.

1. Обр. М. Леонтовича "Тиха вода" – Хорові твори М. Леонтовича. – К.: Муз. Укр., 1978 р.
2. Обр. М. Леонтовича "А вже весна" – Хорові твори М. Леонтовича. – К.: Муз. Укр., 1978 р.
3. Обр. М. Леонтовича "Пливе човен" – Хорові твори М. Леонтовича, К.: Муз. Укр., 1978 р.
4. Обр. М. Леонтовича "Закувала зозуленька" – Хорові твори М. Леонтовича. – К.: Муз. Укр., 1978 р.
5. Обр. М. Леонтовича "В полі-полі плужок" – Хорові твори М. Леонтовича. – К.: Муз. Укр., 1978 р.
6. Обр. М. Леонтовича "Було літо" – Хорові твори М. Леонтовича. – К.: Муз. Укр. 1978 р.
7. Обр. М. Леонтовича "Добрий вечір, дівчино" – Хорові твори М. Леонтовича. – К.: Муз. Укр., 1978 р.
8. Обр. М. Леонтовича "Ой, ти знав" – Хорові твори М. Леонтовича. – К.: Муз. Укр., 1978 р.
9. Обр. М. Леонтовича "Ой, піду я в ліс по дрова" – Хорові твори М. Леонтовича. – К.: Муз. Укр., 1978 р.
10. Обр. М. Леонтовича "Налетіли журавлі" – Хорові твори М. Леонтовича. – К.: Муз. Укр., 1978 р.
11. Обр. М. Леонтовича "Над річкою – бережком" – Хорові твори М. Леонтовича. – К.: Муз. Укр., 1978 р.

12. Обр. М. Леонтовича "Козака несуть" – Хорові твори М. Леонтовича. – К.: Муз. Укр., 1978 р.
13. Обр. М. Леонтовича "Мала мати одну дочку" – Хорові твори М. Леонтовича. – К.: Муз. Укр., 1978 р.
14. Слова Т. Шевченка, обр. А. Луканіна "Реве та стогне Дніпр широкий" – Сборник хорових произведений, 7–10 кл. – М.: Просвещение, 1964 г.
15. Обр. С. Благообразова. "У зари то у зореньки" – Сборник хорових произведений, 7–10 кл. – М.: Просвещение, 1964 г.
16. Обр. Г. Беззубова "Стоїть гора високая" – Сборник хорових произведений, 7–10 кл. – М.: Просвещение, 1964 г.
17. Муз. М. Глінки, сл. В. Забіли, "Гуде вітер" – Сборник хорових произведений, 7–10 кл. – М.: Просвещение, 1964 г.
18. Обр. А. Александрова "Ой, при лужку" – Й. Полтавцев, Й. Світозарова "Курс чтения", ч. I, Музыка. – М., 1964.
19. Й. С. Бах, текст А. Машистова "Сердце, молчи" – Й. Полтавцев, Й. Світозарова "Курс чтения", ч. I, Музыка. – М., 1964.
20. В. Шебалин. сл. Ю. Лермонтова "Утес" – Й. Полтавцев, Й. Світозарова. "Курс чтения", ч. I, Музыка. – М., 1964.
21. Обр. М. Лисенка "Гей, волошин сіно косить" – О. Перунов, Хрестоматія. – К.: Мистецтво, 1963 р.
22. Обр. Демущького, "Ой, чия то хата біла" – О. Перунов, Хрестоматія. – К.: Мистецтво, 1963 р.
23. Обр. С. Людкевича, "Гагілка" – О. Перунов, Хрестоматія. – К.: Мистецтво, 1963.
24. Обр. Л. Ревуцького "Прилетіла перепілонька" – О. Перунов, Хрестоматія. – К.: Мистецтво, 1963 р.
25. Укр. Нар. Пісня "Ой, гиля, гиля, гусоньки на став" – Співає укр. нар. хор, упорядники А. Авдієвський та З. Гаркуша, вип. II. – К.: Муз. Укр., 1974 р.
26. Обр. А. Авдієвського, "Добрий вечір тобі, пане господарю" (колядка). Співає укр. нар. хор, упорядники А. Авдієвський та З. Гаркуша, вип. II. – К.: Муз. Укр., 1974 р.
27. Обр. М. Леонтовича "Ой, у полі плужок оре" (Щедрівка) Співає укр. нар. хор, упорядники А. Авдієвський та З. Гаркуша, вип. I. – К.: Муз. Укр., 1971 р.

28. "Ішов дід на став" (ігрова шедрівка) Співає укр. нар. хор, упорядники А. Авдієвський та З. Гаркуша, вип. II. – К.: Муз. Укр., 1974 р.
29. Обр. Сулими "Марина" (купальський хоровод). Співає укр. нар. хор, упорядники А. Авдієвський та З. Гаркуша, вип. II. – К.: Муз. Укр., 1974 р.
30. Обр. Г. Верьовки "Ой, літає соколенько" (жниварська). Співає укр. нар. хор, упорядники А. Авдієвський та З. Гаркуша, вип. II. – К.: Муз. Укр., 1974 р.
31. Обр. А. Авдієвського "Чуєш, брате мій". Співає укр. нар. хор, упорядники А. Авдієвський та З. Гаркуша, вип. II. – К.: Муз. Укр., 1974.
32. Муз. П. Козицького "Веснянка" – А. Болгарський, Т. Сагайдак, хорклас і практика роботи з хором (навч. Посібник для музпедвідділень педучилищ). – К.: Муз. Укр., 1987.
33. Обр. А. Коломійця. "Як посію овес" – А. Болгарський, Т. Сагайдак, хорклас і практика роботи з хором (навч. Посібник для музпедвідділень педучилищ). – К.: Муз. Укр., 1987.
34. О. Даргомижський "Любо нам", II – хор – А. Болгарський, Т. Сагайдак, хорклас і практика роботи з хором (навч. Посібник для музпедвідділень педучилищ). – К.: Муз. Укр., 1987.
35. К. Данькевич, "Чорний крук", хор з опери "Богдан Хмельницький" – А. Болгарський, Т. Сагайдак, хорклас і практика роботи з хором (навч. Посібник для музпедвідділень педучилищ). – К.: Муз. Укр., 1987.
36. М. Лисенко "Пливе човен" – А. Болгарський, Т. Сагайдак, хорклас і практика роботи з хором (навч. Посібник для музпедвідділень педучилищ). – К.: Муз. Укр., 1987.
37. М. Лисенко "А вже весна" – О. Перунов Хрестоматія з читання хорових партій, Держвидав. – К.: Мистецтво, 1963 р.

III семестр – 32 індивідуальних заняття		Самост. робота
1	Поглиблення знань та удосконалення навичок диригування, які набули студенти в попередніх семестрах.	
2	Робота над головними принципами диригентського жесту: а) економність, ціленаправленість, точність, ясність, відчуття сильних та слабких метричних долей такту; б) амплітуда диригентського жесту при середніх динамічних та темпових показниках.	
3	Функції правої та лівої руки. Самостійна роль лівої руки в показі нюансів, вступу голосів на сильні та відносно сильні доли такту.	
4	Відпрацювання плавних, з'єднаних диригентських рухів в помірному темпі при середній силі звучання.	3
5	Диригування нескладних за хоровою фактурою і художніми завданнями творів в розмірах 6/8 та 6/4 по шестидольній та дводольній схемах.	
6	Диригування творів із простими змінними розмірами 2/4, 3/4.	
7	Фермата. Її значення та прийоми виконання. Види фермат (здіймана та нездіймана), фермата на звуці та на паузі.	3
8	Удосконалення роботи з камертоном.	3
9	Знайомство та вивчення дворядкових хорових партитур для 3–4-х голосного однорідного хору з елементами самостійності в голосоведенні і неповного мішаного хору: а) гра партитури на інструменті (з нескладним супроводом на баяні, ф-но); б) вміти співати будь-яку хорову партію з одночасною грою на інструменті і тактуванням вільною рукою (в творах а капела); в) аналіз хорової партитури.	5
10	Знайомство з агогічними нюансами на прикладі вивчених творів. Динаміка <i>crescendo</i> , <i>diminuendo</i> .	2
		16 год

На контрольному уроці студент виконує на інструменті твір без супроводу, сольфеджує і співає з текстом одну з хорових партій з одночасною грою на інструменті іншої партії і тактуванням вільною рукою.

Диригує два різнохарактерних твори.

Додає аналіз хорових партитур, що винесені на контрольний урок. За семестр студент повинен вивчити 4–5 творів.

Твори, що диригуються на 6/4, 6/8 по двухдольній та шестидольній схемах

1. І. Сльота сл. Богачука “Журавлі”
сл. М. Бакая “Тополі”
сл. А. Славути “Чайка степова”
сл. І. Бердика “Я люблю тебе, Райдуга”
сл. А. Камінчука “Любий брате, маму бережи”
Співає народний хор. Київ, “Музична Україна”, 1979.
2. А. Пашкевич. сл. І. Турківського “Материнський наказ”
сл. М. Негоди “Степом, степом”, Київ, “Веселка”, 1994.
3. В. Конощенко сл. П. Власюка “Літають голуби”
сл. В. Конощенка “На щастя на добро” Вокально-хорові твори.
Київ, “Арфа”, 1995.
4. А. Луканін Російська народна пісня “Среди долины ровныя”
хрестоматія з хорового диригування, упорядник А. Коломієць
“Музична Україна”, Київ, 1971.
5. В. Конощенко сл. О. Богачука “Спасибі мамо, за колискову”
“На щастя, на долю” Вокально-хорові твори. Київ, “Арфа”, 1955.
6. О. Стешніков неаполітанська народна пісня “На човні”
хрестоматія хорового диригування “Музична Україна”, Київ,
1971.
7. А. Пашкевич сл. Д.Луценка “Мамина вишня” Київ, “Веселка”, 1994.
8. Е. Козака сл. Т. Шевченка “Думи мої, думи”
хрестоматія хорового диригування “Музична Україна”, Київ, 1971.
9. Б. Лятошинський сл. О. Пушкіна “Осень”
хрестоматія хорового диригування “Музична Україна”, Київ,
1971.

10. І. Сльота сл. О. Богачука “Ой чого ти чайко”
Музичні вечори № 4 “Музична Україна”, Київ, 1983.
11. А. Авдієвський сл. М. Сингаївського “Розляглося колгоспне поле”
“Музична Україна”, 1983.
12. А. Андрухов сл. П. Велесика “Пісня про Горинь”
Вокальні твори “Моя родина – Україна”, Рівне, 1994.

IV семестр – іспит 42 індивідуальних години		Самост. робота
1	Поглиблення знань та удосконалення навичок диригування в роботі над партитурою, набутих студентами в попередніх семестрах.	4
2	Дроблення основної метричної долі в розмірах 4/4, 3/4 2/2.	
3	Диригування <i>ala breve</i> 4/2, 3/2, 2/2.	
4	Темпи: зміна темпу, повільні темпи (<i>largo</i>), широко (<i>lento</i>), протяжно (<i>adagio</i>), повільно (<i>andante</i>), важко (<i>Grave</i>)	2
5	Ознайомлення і вивчення однорядкових і дворядкових партитур для однорідного, двох-трьохголосного хору: 1) сольфеджування і спів з текстом хорових партитур; 2) аналіз хорової партитури (поглиблений).	5
6	Вдосконалення навичок роботи з камертоном.	3
7	Диригування більш складної хорової фактури для неповного і повного мішаного хору.	2
		16

За семестр студент повинен вивчити не менше 4–5 творів.

На іспиті студент повинен:

1. Зіграти на інструменті твір без супроводу а *cappella* напам’ять.
2. Вміти заспівати будь-яку хорову партію від “ля”.
3. Продиригувати два різнохарактерних твори (один твір без супроводу, інший з супроводом під акомпанемент концертмейстера).
4. Відповісти на запитання екзаменаційної комісії, що стосується аналізу творів, винесених на іспит.
5. Знати усі умовні музичні позначення, назви темпів, зміна темпу в межах програми.

Рекомендований репертуар

1. Обр. Леонтовича "Чорнушко-душко" – Хорові твори М. Леонтовича. – К: Муз.Україна, 1978.
2. Обр. Леонтовича "Летіла зозуля" – Хорові твори М. Леонтович. – К.: Муз. Україна, 1978.
3. Обр. Леонтовича "А в тому саду" – Хорові твори М. Леонтович. – К.: муз. Україна, 1978.
4. Обр. Леонтовича "І в вас і в нас" – Хорові твори М. Леонтович. – К.: Муз. Україна, 1978.
5. Обр. Леонтовича "Зашуміла ліщинонька" – Хорові твори М. Леонтович. – К.: Муз.Україна, 1978.
6. Обр. Леонтовича "На добраніч усім на ніч" – Хорові твори М. Леонтович. – К.: Муз.Україна, 1978.

V семестр – 32 індивідуальних години контрольне заняття		Самост. робота
1	Поглиблення знань та удосконалення навичок диригування та роботи над партитурою, набутих в 4 семестрі.	
2	Диригування в розмірі 9/8 на "9" та на "3".	2
3	Диригування простих змінних розмірів 2/4, 3/4.	2
4	Прийоми диригування Staccato.	1
5	Диригування творів в повільному темпі (Largo), зміна темпу (piu mosso, meno mosso, accelerando, ritenuto).	1
6	Динаміка: Crescendo, diminuendo, subito forte (Sf), subito piano (Sp).	4
7	В програму семестру включається один твір (погоджений з керівником хору) для роботи з хором (ансамблем).	3
8	Диригування творів з більш складною хоровою фактурою для неповного та повного мішаного хору.	1
9	Більш глибокий аналіз хорової партитури. Спів акордів по вертикалі в каденціях.	

10	Скласти план розучування твору з хором чи ансамблем. Викладач з диригування присутній під час роботи студента з хором, а потім детально аналізує його роботу з хором на уроці диригування.	4
11	Удосконалення роботи з камертоном.	
12	Знайомство та вивчення трирядкових хорових партитур: а) виконання трирядкових хорових партитур для однорідного хору на три голоси; б) виконання трирядкових хорових партитур для однорідного хору на чотири голоси; в) виконання трирядкових хорових партитур для неповного та повного мішаного хору	14

За семестр студент повинен вивчити не менше 4–5 творів.

На контрольному занятті студент повинен:

1. Зіграти на інструменті твір без супроводу а capella напам'ять.
2. Вміти заспівати будь-яку хорову партитуру на прохання комісії від "ля".
3. Продиригувати два різнохарактерних твори (один твір без супроводу, інший з супроводом під акомпанемент концертмейстера).
4. Відповісти на запитання екзаменаційної комісії, що стосується аналізу творів, винесених на контрольне заняття.
5. Знати усі умовні музичні позначення, назви темпів, зміни темпу в межах програми.
6. Показати самостійну роботу з хором чи ансамблем.

Твори що диригуються на 9/4, 9/8 по трьохдольній та дев'ятидольній схемах

1. *В. Конощенко* сл. О. Богачука “Заспівай мені, мамо моя” Хорові твори “На щастя на долю”. Київ, “Арфа” 1995.
2. сл. П. Перебийноса “Прощай, білокрила журавко” “На щастя на долю” Вокально-хорові твори. Київ, 1995
3. *Д. Шостакович* сл. народні “Родная земля” Хрестоматія хорового диригування “Муз. Україна”. Київ, 1971.
4. *М. Мураделі* сл. Г. Гуряна Хрестоматія хорового диригування “Муз.Україна”. Київ, 1971.
5. *О. Семенов* сл. Л. Татаренка “Із російських глибин витікає Дніпро” “Райдуга” 88р. випуск II. Київ, 1988.
6. *А. Пашкевич* сл. В. Гея “Поле мое поле” “Райдуга” 88р. випуск II. Репертуарний збірник. Київ, 1988.
7. *Е. Кухарець* сл. М. Негоди “Над колискою сина” “Райдуга” 88 р. випуск II. Репертуарний збірник. Київ, 1988.
8. *О. Яковчук* Українська народна пісня “Горіла сосна” “Райдуга 88” випуск II. Репертуарний збірник Київ, 1988.
9. *О. Чухрай* сл. Л. Вернигори “Село у долині” “Пісні”. Видавництво Полтава “Криниця”, 2001.
10. Укр. нар. пісня “Сонце низенько” І. Шахов “Репертуарно-методичний посібник” М. Советский композитор, 1997.
11. Обр. С. Попова сл. Н. Язикова “Из страны, страны далекой” Г. Шахов “Советский композитор”, 1997.
12. *В. Кутузов* сл. С. Есенина “Береза” Г. Шахов. Репертуарний збірник для хора у супроводі фортепіано. Видавництво “Музика” – М., 1987.
13. *К. Котенко* сл. Ф. Кугука “Стеляться тумани” Видавництво “Музична Україна” Випуск 2, 1989.

14. В. Конощенко сл. В. Лагоди “Прославна хлібодарам” Вокально-хорові твори. – К.: “Арфа”, 1995.
15. В. Конощенко сл. П. Власюка “Джерело” “Вокально-хорові твори”. – К.: “Арфа”, 1995.

VI семестр – 42 індивідуальних години контрольне заняття		Самост. робота
1	Поглиблення знань та удосконалення навичок, набутих студентами у попередніх семестрах.	
2	Диригування в розмірі 12/8 на “12” і на “4”.	4
3	Диригування творів з чергуванням простих та складних розмірів 2/4, 3/4, 4/4, 6/4.	4
4	Поняття про характер твору.	2
5	Включення до репертуару одного твору для роботи з хором (ансамблем).	3
6	Прийом диригування синкоп.	1
7	Динаміка: тривале прискорення <i>accelerando</i> , тривале <i>crescendo</i> , <i>diminuendo</i> .	
8	Знайомство з партитурою чотирьохрядкового викладу: 1) виконання чотирьохрядкових партитур для однорідних хорів; 2) виконання чотирьохрядкових партитур для мішаного хору.	
		14

За семестр студент вивчає не менше 4–5 творів. Репертуар для вивчення цих розмірів повинен бути невеликим за обсягом, простим по формі та не складним за музичним змістом.

На контрольному занятті студент виконує на інструменті твір без супроводу, сольфеджує і співає з текстом одну з хорових партій.

Диригує два різнохарактерних твори. Додає аналіз хорових партитур, що винесений на контрольне заняття.

Твори, що диригуються на “три” та “чотири”

в дев’ятидольному та дванадцятидольному розмірах:

1. П. Майборода “Ми підем, де трави похили” – Пісня не забудеться
2. П. Майборода “Рідна мати моя” – Пісня не забудеться
3. А. Пашкевич “Гуси летіли” – Д.Луценко. Серцю співається
4. М. Дремлюга. “На Дніпрі” – (вокальні твори на слова українських поетів. – К.: Музична Україна, 1975
5. А. Пашкевич “Хата, моя, біла хата” – (вокальні твори на слова українських поетів). – К.: Музична Україна, 1975
6. А. Пашкевич “А мати ходить на курган” – (вокальні твори на слова українських поетів. – К.: Музична Україна, 1975
7. С. И. Танеев “Вечерняя песня” – Хрестоматія по дирижуванню (учебное пособие). – М.: Просвещение. 1967
8. Ц. Кюи “Воды” – Й. Полтавцев, М. Светозарова. Курс читання хорів. парт., ч. I. – М.: 1964
9. М. Хоменко, сл. Д. Швеця “Червона калина” – Музичні вечори (біб. муз. Укр. сам.) співає укр. нар. хор. – К.: Муз. Укр., 1983
10. О. Пахмутова “Беловежская пуца” – Александра Пахмутова (композитор и песня). – М.: Музыка, 1985

Складні перемінні розміри

1. Обр. А. Александрова “Во поле березонька стояла” (Рус.нар.песня).
2. Е. Красотин “Хрестоматія по дирижуванню хором”. – М.: 1987.
3. І. Сльота сл. О. Богатчука “Щедрик” Репертуарний збірник. Сіває народний хор “Льонок”. – К.: 1986.
4. К. Котенко сл. В. Крищенко “Сійся для добра”. Бібліотека музичної самодіяльності. – К.: Муз.Україна, 1985.
5. А. Пашкевич сл. В. Струцюка “До сина”. – К.: Веселка, 1994.

VII семестр – 32 індивідуальних години Екзамен (іспит)		Самост. робота
1	Поглиблення знань та удосконалення навичок, набутих студентами у попередніх семестрах.	
2	Диригування в розмірах 3/8 на раз, 3/4.	4
3	Прийоми диригування акцентів.	4
4	Прийоми диригування “Staccato”	2
5	Тривале Crescendo та diminuendo.	
6	Зміна темпу ritenuto, menomoso, accelerando.	
7	Вивчити один твір для роботи з хором (ансамблем).	8
		18

За семестр студент повинен вивчити 4–5 творів.

На екзамені студент повинен:

1. Зіграти на інструменті твір без супроводу напам’ять.
2. Вміти заспівати будь-яку хорову партію двох партитур на прохання комісії від “ля”.
3. Продиригувати два різнохарактерних твори (один твір без супроводу, інший з супроводом під акомпанемент концертмейстера).
4. Відповісти на запитання екзаменаційної комісії, що стосуються аналізу творів, винесених на екзамен.
5. Знати всі умовні музичні позначення, назви темпів, зміни темпів в межах програми.
6. Показати самостійну роботу з хором і ансамблем.

VIII семестр – 28 індивідуальних годин Державний екзамен		Самост. робота
1	Поглиблення знань та удосконалення навичок, які набули студенти за весь період навчання.	
2	Групування тактів у визначену схему в залежності від побудови музичної фрази твору. Вибір дигирентської схеми.	2
3	Знайомство з асиметричними розмірами (семидольним, одинадцятидольним).	2
4	Диригування в розмірах 5/4, 5/8 в помірному русі по п'ятидольній схемі.	2
5	Підготовка до державного екзамену. Українська народна пісня, яка записана та розшифрована студентом і гармонізована ним на заняттях з хорової аранжировки (для самостійної роботи з хором).	12
6	Підготовка розгорнутого музично-теоретичного, вокально-хорового аналізу твору, що виноситься на державний екзамен.	18

За час навчання у восьмому семестрі студент вивчає 4 твори.

На підсумковому занятті студент виконує на інструменті без супроводу українську народну пісню, яку він гармонізував для самостійної роботи з хором. Додає аналіз дипломної роботи, відповідає на запитання викладача, що стосуються основних прийомів з техніки диригування, партитурного запису твору та аналізу дипломної роботи.

Вимоги до проведення державного екзамену з хорового диригування

Державний екзамен з хорового диригування студентами-випускниками складається в кінці VIII навчального семестру і має два етапи.

Перша частина державного екзамену проводиться на базі практики

- студенти повинні продиригувати два різнохарактерні хорові твори, самостійно вивчені з базовим народним хором або фольклорним вокальним ансамблем;

- до проходження переддипломної практики кожен студент вивчає два хорових твори на заняттях з хорового диригування та учбового хорового класу і пропонує їх для вивчення з самодіяльним хоровим колективом (самостійно);
- пропонувані твори для розучування не повинні дублюватись по своїй складності в текстурному, фактурному та вокально-технічному відношеннях, бути доступними для виконання початковим хоровим колективом;
- крім хорових творів студент повинен підготувати два твори у традиційній манері виконання малими формами (дуетом або тріо) з введенням прийомів народної мелізматика, сонористика та алеаторика.
Державний екзамен бажано проводити у формі публічного концерту в комплексі тематичного вечора, присвяченого одному із традиційних народних, державних чи релігійних свят.

Друга частина державного екзамену проводиться в училищі за наступними вимогами:

1. Диригування одного твору в концертному виконанні.
2. Самостійна робота з хором на хоровому класі над українською народною піснею, що записана, розшифрована та гармонізована на практиці.
3. Студент відповідає на теоретичні питання з дисциплін: “Хорознавство”, “Методика роботи з народним хором”, “Техніка хорового диригування”.

Під час обговорення враховується оцінка роботи з хором на практиці та в училищі і виставляється загальна оцінка.

Рекомендована додаткова література

1. Андреева Л. Методика. – Л.: Музыка, 1989.
2. Анисимов А. Дирижер – хормейстер. – П.: Музыка, 1978.
3. Абелян Л., Рембицька Е. Детский хор института художественного воспитания Академии педнаук СССР. – М.: Музыка, 1978.
4. Гуменюк А. Український народний хор. – К.: Муз. Укр., 1969.
5. Безбородова Л. А. Дирижирование. – М.: Просвещение, 1990.
6. Ержемский Г. П. Психология дирижирования. – М.: Музыка, 1988.

7. *Иванов-Радкевич А.* О воспитании дирижера. – М., 1973.
8. *Іваницький А. І.* Українська народна музична творчість: посібник для вищих та середніх учбових закладів. – К.: Музична Україна, 1990.
9. *Иванов-Радкевич А.* Пособие для начинающих дирижеров. – К.: Музыка, 1977.
10. *Казачков С.* Дирижерский аппарат и его постановка. – М.: Музыка, 1967.
11. *Канерштейн М.* Питання диригентської майстерності. – К: Муз. Укр., 1980.
12. *Колесса М.* Основы техники диригування. – К.: Муз.Укр., 1981.
13. *Маталаев Л. Н.* Основы дирижерской техники. – М.: Сов-Комп., 1986.
14. *Медынь Н.* Методика преподавания дириж. – хоров. дисциплин. – М.: Музыка, 1978.
15. *Ольхов К.* Теоретические основы дирижерской техники. – Л.: Музыка, 1984.
16. *Птица К.* О хоровом дирижировании. Изд.2. Профиздат, 1984.
17. *Поляков О. Р.* Язык дирижирования. – К.: Муз. Укр., 1987.
18. *Соколов В.* Работа с хором. – М.: Музыка, 1967.
19. *Полтавцев И. И. Светозарова М.* Курс чтения хоровых партитур. – М.: Музыка, 1964.
20. *Ушкарев А.* Основы хорового письма. – М.: Музыка, 1986.
21. *Фегин М.* Воспитание и совершенствование музыканта-педагога. – М.: Сов. Композитор, 1973.
22. *Хоровой коллектив.* – М.: Профиздат, 1996.
23. *Мархлевський А. Ц.* Практичні основи роботи в хоровому класі. – К.: Муз. Україна, 1986–96 с.
24. *Живов В. Л.* Трактовка хорового произведения. – М.: Сов. Россия, 1986.

Самостійна робота студентів

Викладання курсу “Диригування та ЧХП” з перших же кроків повинно поєднуватись з самостійною роботою студентів з хором чи ансамблем. Управління колективним виконанням складає специфіку диригентської професії. Важливе місце в підготовці майбутніх керівників хору займає самостійна робота. Вона є невід’ємною частиною творчого процесу, в якому органічно пов’язані дві особистості – студент і викладач. Звідси першочергове завдання викладача – навчити студента самостійно працювати, вирішуючи проблему як складову частину навчального процесу.

- Поради викладача можуть бути наступні:
- правильно організувати режим робочого дня, а для цього врахувати специфіку навчального процесу;
 - використовувати досвід, набутий до вступу в училище (робота з літературою, складання плану роботи тощо);
 - завести зошит-щоденник, де записувати аналізи-анотації хорових творів;

З третього курсу навчання студенти можуть розпочинати самостійну роботу з хором, ансамблем, виконуючи поставлені викладачем завдання з техніки диригування (завдання тону. Увага. Дихання. Вступ і закінчення). Потрібно старанно роз’яснювати студентам зміст, форму та методику їх самостійних домашніх завдань:

- закріплення прийомів та жестів диригування, що вивчили в класі;
- гра партитури;
- вивчення хорових партитур;
- написання аналізів творів;
- складання планів роботи з хором (ансамблем).

Завдання для самостійної роботи

I курс, I семестр

Тема 1 (7 год.)

Прочитати літературу з історії диригування, вислови видатних диригентів про диригування та формування хорових колективів.

Тема 2, 3, 4 (3 год.)

Технічні засоби диригування:

ознайомитись з методичною літературою та законспектувати основні положення.

Тема 6 (1 год. + 1 год.)

Відпрацювати прийом вступу та закінчення.

Тема 8 (8 год.)

Відпрацювати диригування в розмірах 2/4, 3/4, 4/4 в помірному темпі при характері руху non legato та legato.

Вступ на першу та останню долі.

I курс, II семестр**Тема 2 (3 год.)**

Відпрацювати диригування в розмірах 4/4, 3/4, 2/4 в помірному та помірньо-швидкому темпах, звуковедення non legato та legato.

Динаміка mf; f та p; показ вступу на різні долі такту.

Тема 3 (2 год.)

Відпрацювати показ вступу на слабку долю в такті (дроблений вступ) в розмірах 2/4, 3/4, 4/4.

Тема 5 (1 год.)

Вивчити головні темпи: Largo, Adagio, Andante, Moderate, Allegro, Presto.

Тема 6 (1 год.)

Вивчити поняття “фермата”, види фермат та вміти показати їх.

Тема 9 (5 год.)

Відпрацювати показ витриманих звуків на будь-яку долю в такту в розмірах 2/4, 3/4, 4/4.

Тема 11 (2 год.)

Написати аналіз хорової партитури.

II курс, III семестр**Тема 4 (3 год.)**

Відпрацювати плавні, з'єднані диригентські рухи в помірному темпі при середній силі звучання.

Тема 7 (3 год.)

Відпрацювати здійману та нездійману фермати та вміти їх показати.

Тема 8 (3 год.)

Працювати з камертоном. Знаходити різні тональності від ноти “ля”.

Тема 9 (5 год. + 2 год.)

1) Вивчити хорову партитуру для трьох-чотирьохголосного однорідного хору з елементами самостійності в голосоведенні і неповного мішаного хору;

2) Вивчити хорові партії в цьому творі.

II курс, IV семестр**Тема 2 (4 год.)**

Відпрацювати дроблення основної метричної долі в розмірах 4/4, 3/2, 2/2.

Тема 4 (2 год.)

Відпрацювати зміни темпів у творах, а також диригування творів у повільному темпі.

Тема 5 (5 год.)

Вивчити хорову однорядкову і дворядкову партитуру для однорідного двох-трьохголосного хору.

Тема 6 (3 год.)

Зробити аналіз хорової партитури, відпрацювати спів акордів по вертикалі в каденціях.

Тема 7 (2 год.)

Робота з камертоном. Знаходити різні тональності від ноти “ля”.

III курс, V семестр

Тема 2 (2 год.)

Відпрацювати диригування в розмірі 9/8 на 9 та на 3.

Тема 3 (2 год.)

Відпрацювати диригування простих змінних розмірів 2/4, 3/4.

Тема 4 (1 год.)

Відпрацювати прийоми диригування Staccato.

Тема 5 (1 год.)

Відпрацювати прийоми диригування в повільному темпі Andante.

Тема 6 (4 год.)

Відпрацювати плавні, з'єднані диригентські рухи в помірному темпі при середній силі звучання *mp*, *mf*.

Тема 7 (3 год.)

Вивчити один–два твори для роботи з базовим хором під час навчальної практики.

Тема 8 (1 год.)

Удосконалення роботи з камертоном.

III курс, VI семестр

Тема 2 (4 год.)

Відпрацювати диригування в розмірі 12/8 на 12 і на 4. Вміти розказати і показати.

Тема 3 (4 год.)

Відпрацювати диригування творів з чергуванням простих та складних розмірів.

Тема 4 (2 год.)

Прочитати методичну літературу про характер твору, його значення та втілення під час диригування.

Тема 6 (1 год.)

Відпрацювати прийом диригування синкоп.

Тема 7 (3 год.)

Вивчити один твір для роботи з хором чи ансамблем.

IV курс, VII семестр

Тема 2 (4 год.)

Відпрацювати найпростіші види *alla breve*, що диригується в розмірі 3/8 на раз і 3/4.

Тема 3 (4 год.)

Відпрацювати прийоми диригування акцентів.

Тема 4 (2 год.)

Відпрацювати диригування тривалого *crescendo*, *diminuendo*. Вміти показати в хорових творах.

Тема 5 (4 год.)

Вивчити 1–2 твори для роботи з базовим хором на базі навчальної виробничої практики.

Тема 6 (2 год.)

Скласти план розучування твору з хором чи ансамблем для роботи на заняттях навчальної практики.

IV курс, VIII семестр

Тема 3 (4 год.)

Відпрацювати диригування у розмірах 7/4, 11/4 (асиметричні розміри).

Тема 4 (4 год.)

Відпрацювати диригування в розмірах 5/4, 5/8 в помірному темпі по п'ятидольній схемі.

Тема 5 (10 год.)

Розшифрувати і гармонізувати українську народну пісню, почути і записану студентом під час проходження виробничої практики. Вивчити гру партитури і спів хорових партій.

Зробити широкий виконавський аналіз хорового твору, що виноситися на державний іспит.

Підготуватись до питань, що стосуються основних прийомів техніки диригування, партитурного запису творів, умовних музичних позначень та аналізу дипломної роботи.

Рекомендована література для самостійної роботи:

1. *Левандо П.* Хоровая фактура. Л.; Музыка, 1984.
2. *Ольхов К.* О дирижировании хором. Гл. II. ст. 71–81, Л.: Музгиз, 1961.
3. *Полтавцев И., Святозарова М.* Курс чтения хоровых партитур. 4-І, Гл. 2. Работа над партитурой. М.: 1963.
4. *Попов С.* Организационные и методические основы работы самодеятельного хора. М.: 1961.
5. *Розумний І.* Посібник з диригування. К.: Музична Україна., 1968.
6. *Хомічевський М.* Порадник для керівника самодіяльного хору. К.: 1951.
7. *Шаміна Л.* Работа с самодеятельным хоровым коллективом. М.: 1981.
8. *Стрюк М. Ф., Шелудякова Н. О.* Основні прийоми з техніки диригування (методичні рекомендації). К.: 2001.